

Tweehonderd jaar Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen

Bezoekadres:
Het Trippenhuis
Kloveniersburgwal 29

Postadres:
Postbus 19121
1000 GC Amsterdam

T (020) 5510700
F (020) 6204941

Ons kenmerk DIR/AV/4393.brf

Doorkiesnr. (020) 5510 712

E-mail a.vollering@bureau.knaw.nl

Onderwerp Rechtsgang binnen Nederland

Aan de minister van Justitie,
de heer dr. E.M.H. Hirsch Ballin
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Amsterdam, 30 juli 2008

Geachte heer Hirsch Ballin,

Het Dagelijks Bestuur heeft kort geleden een brief ontvangen van enkele KNAW-leden en een winnaar van de Akademiepenning. Zij tonen zich in de brief bezorgd over enkele strafzaken die stof deden opwaaien en over de als gevolg daarvan optredende schade voor de reputatie van onder meer de forensische, toxicologische en mathematisch-statistische wetenschappen in Nederland. Wij traden met de brieveschrijvers en enkele strafrechtdeskundigen in discussie over de rol van de wetenschap binnen de rechtsgang. Op basis hiervan willen wij graag onderstaande bevindingen met u delen.

1.

Onlangs kwam in het nieuws dat u de mogelijkheden wilt verruimen om afgesloten strafzaken te heropenen. De procureur-generaal bij de Hoge Raad mag dan, onder bepaalde voorwaarden, zelf om nieuw onderzoek vragen. Wij achten dit een goede zaak, omdat in sommige strafzaken wetenschappelijke bevindingen zijn gebruikt die naar ons professionele oordeel niet op deze wijze gebruikt hadden mogen worden.

2.

Hoewel er verruimde mogelijkheden zullen zijn om afgesloten strafzaken te heropenen, zijn wij van mening dat het in principe niet zover zou moeten komen dat afgesloten strafzaken worden heropend. Beter is natuurlijk dat zo vroeg mogelijk in het strafproces waarheidsvinding plaatsvindt. In verreweg de meeste zaken gaat dit goed en komt de rechter tot een overtuigend oordeel.

3.

De wetenschap heeft een belangrijke rol te vervullen voor de samenleving. Wetenschappelijke onderzoekers zijn zich daarvan terdege bewust. Zij treden dan ook, desgevraagd, in diverse strafzaken in de verschillende stadia als deskundige op. Wij vertrouwen er op dat de rechterlijke macht, het openbaar ministerie, en de verdediging ook in toekomstige strafzaken en afgesloten strafzaken die worden heropend een beroep zullen blijven doen op de voorhanden zijnde wetenschappelijke expertise.

Magie van wetenschap

4.

Momenteel behandelt de Eerste Kamer der Staten-Generaal het voorstel Wet deskundige in strafzaken (31 116). Behalve genoemd wetsvoorstel zijn twee algemene maatregelen van bestuur (amvb's) op grond van het wetsvoorstel in voorbereiding genomen. Een van deze amvb's gaat in op de kwaliteitseisen aan deskundigen in rechtzaken. Het concept van deze amvb vermeldt algemeen geformuleerde eisen aan alle deskundigen die in het nog op te zetten landelijk openbaar register van gerechtelijke deskundigen worden opgenomen. Doel van dit register is bij te dragen aan de bevordering van de kwaliteit van de inbreng van deskundigen in de rechtspleging. Door het opnemen in het register van deskundigen die voldoen aan de geformuleerde kwaliteitseisen wordt aan de rechterlijke macht, het openbaar ministerie en aan de verdediging de mogelijkheid geboden een keuze te maken voor een deskundige, waarvan de kwaliteit vooraf in algemene zin is gewaarborgd, zo stelt de conceptnota van toelichting (versie 12 februari 2008).

U meldde de Tweede Kamer dat daarnaast het nog op te richten College voor de gerechtelijke deskundige zal oordelen over de juistheid en validiteit van de eisen die door de verschillende deskundigen zijn geformuleerd en die weergeven wat binnen hun discipline of beroepsgroep als algemeen erkende maatstaven gelden.

Wij hebben begrip voor het doel van het register, zoals door u verwoord. Wij menen echter dat het risico bestaat dat in een dergelijk register vooral deskundigen met beperkte wetenschappelijke kennis zullen worden opgenomen. Zoals u weet, is er in Nederland een breed spectrum aan wetenschappelijk expertise voorhanden die in strafzaken kan worden ingeschakeld. Verwacht mag worden dat door het voortschrijden van technologie het aantal disciplines waar mogelijk een beroep op zal worden gedaan alleen maar zal toenemen. Het zal naar onze mening een onmogelijke opgave blijken te zijn al deze expertise in het register op te nemen. Zo'n register zal geen getrouwe afspiegeling vormen van het per definitie dynamische karakter van de wetenschap.

Daar komt nog bij dat een deskundige die in het register is opgenomen weliswaar op formele gronden geen andere status heeft dan een deskundige buiten het register, maar informeel zal eerstgenoemde deskundige toch gemakkelijk een hogere status in strafzaken krijgen. Een dergelijk verschil in status achten wij niet te rechtvaardigen en niet bevorderlijk voor een optimale inbreng van de wetenschap binnen de rechtsgang.

Wij pleiten er bij deze dan ook voor de namen van wetenschappelijke deskundigen integraal buiten het landelijk openbaar register van gerechtelijke deskundigen te houden.

5.

Indien in een strafzaak behoefte bestaat aan wetenschappelijke expertise, zou het beter zijn die expertise te zoeken door gebruik te maken van bijvoorbeeld de deskundigheid die beschikbaar is bij de Landelijke Deskundigheidsmakelaar (LDM). Mogelijk is dan dat, mede gezien de grote diversiteit aan deskundigheid binnen de wetenschap, meerdere wetenschappelijke onderzoekers worden gevonden die tijdens een strafzaak kunnen worden ingeschakeld. Uiteraard zal van de aard van de strafzaak zelf afhangen hoeveel, en welke, deskundigen worden ingeschakeld.

Ten slotte.

Wetenschapsbeoefenaars zijn continu bezig met waarheidsvinding binnen hun vakgebied en toetsen in (permanent) debat elkaanders bevindingen. Wij realiseren ons dat dit verwarrend kan overkomen op betrokkenen in strafzaken die niet of minder bekend zijn met het metier van wetenschappelijk onderzoek. Het is ontgezeglijk waar dat wetenschappelijke onderzoekers soms zelfs in strafzaken elkaanders bevindingen toetsen en elkaar dus ogenschijnlijk tegenspreken. Dit alles behoort tot de professionele attitude van de wetenschappelijke onderzoeker. Maar wij menen ook dat het voor de wetenschappelijke onderzoeker die als deskundige zal optreden in een strafzaak, zeer nuttig kan zijn te weten op welke wijze in strafzaken wordt omgegaan met zijn verklaring(en).

Tweehonderd jaar Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen

Anderzijds zullen de rechterlijke macht, het openbaar ministerie en de verdediging er op hun beurt begrip voor moeten hebben dat de wetenschappelijke deskundige op een andere dan niet-juridische wijze zijn verklaring(en) aflegt.

Wij menen dat beter wederzijds begrip van elkaars professionele attitude door enerzijds wetenschappelijke onderzoekers als deskundigen in strafzaken en anderzijds de rechterlijke macht, het openbaar ministerie en de verdediging, kan bijdragen aan een betere rol van de wetenschap binnen de rechtsgang. Wij willen graag over deze kwestie met u overleggen. Doel zou moeten zijn te komen tot het achterhalen van de lacunes in dit wederzijdse begrip en eventueel tot een plan van aanpak om deze lacunes te verkleinen, dit alles met behoud van het eigen karakter van zowel de rechtsgang als de wetenschap. Wij wachten uw antwoord met belangstelling af.

Hoogachtend,

Prof. dr. Robbert Dijkgraaf
President

C.c. Vaste Commissie voor Justitie van de Eerste Kamer; Vaste Commissie voor Justitie van de Tweede Kamer.

